

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Скіпальської Галини Богданівни на тему
«Соціальна підтримка жінок, які постраждали від домашнього
насильства, громадськими та благодійними організаціями»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 23 Соціальна робота
за спеціальністю 231 Соціальна робота**

Актуальність теми дослідження. Глобалізація всіх сфер життя призводить до неминучих оновлень у кожній окремій ніші суспільства. Особливо значущі зміни ми спостерігаємо упродовж останніх років. Вони спровоковані численними чинниками, від запровадження карантинних обмежень під час пандемії COVID-19 до війни. За таких умов, у суспільстві утворилися ті проблемні питання, що наразі є актуальними та потребують зміцнення та підтримки.

Нині гостро питання постають і щодо проблематики насильства в суспільстві. Офіційні дані Національної поліції України свідчать про сталу динаміку проявів насильства в сім'ях упродовж останніх років до початку повномасштабної війни росії проти України в лютому 2022 року. Загалом до органів Національної поліції у 2021 році надійшло 326 тисяч заяв, зауважимо, що в 2020 році їх було в рази менше – 209 тисяч. За даними Міністерства соціальної політики України, упродовж 2020 року до структурних підрозділів у компетенції, яких належать питання здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, звернулося 211 362 осіб. Зокрема, від дітей надійшло 2 765 звернень; від жінок – 180 921 звернення; від чоловіків – 27 676 звернень.

Так, від початку повномасштабної війни росії проти України з лютого 2022 року статистика показує зниження зафіксованих фактів і кількості звернень жертв насильства до поліції на 52 %. За даними аналітичного центру ЮрФЕМ, із січня до червня 2022 року, порівняно з аналогічним періодом минулого року, кількість звернень до поліції щодо домашнього насильства знизилася на понад 27 %. Однак в оцінці ситуації варто зважати на те, що внаслідок війни значно скоротилося населення України, зокрема й унаслідок міграції жінок, які виїхали закордон. А ті факти, що фіксуються, значною мірою зумовлені стресами, станами депресії та розумінням неможливості вплинути на розвиток ситуації.

Беззаперечно можна говорити, що домашнє насильство є однією з найгостріших соціальних проблем сучасності, від якої страждають як жінки, так і чоловіки. Утім найбільш вразливими є жінки та діти.

Варто наголосити й на тому, що причиною розпаду 95 % шлюбів, які заявили про розлучення, є домашнє насильство. Постраждалі від домашнього насильства, переважно жінки, не можуть належним чином виконувати свої батьківські обов'язки, унаслідок чого зростає рівень соціального сирітства.

Насильство щодо жінок та дівчат негативно впливає на їхнє репродуктивне здоров'я, внаслідок чого знижується рівень народжуваності та збільшується кількість новонароджених дітей із порушенням здоров'я. Тому доречно говорити про соціальну підтримку жінок, які постраждали від домашнього насильства, яка може надаватися як державними установами, так і громадськими (благодійними) організаціями. Громадські та благодійні організації стали повноправними суб'єктами соціальної роботи з особами, які постраждали від домашнього насильства, що задекларовано у Законі України «Про соціальні послуги» (2019). Діяльність цих організацій ґрунтується на законах України «Про громадські об'єднання» (2012) та «Про благодійну діяльність та благодійні організації» (2013).

Урядом розроблені та затверджені Державна соціальна програма запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2025 року (постанова КМУ від 24.02.2021 р. № 145), Порядок взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі (постанова КМУ від 22.08.2018 № 658), Типове положення про мобільну бригаду соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі (постанова КМУ від 22.08.2018 № 654) та Типове положення про притулок для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі (постанова КМУ від 22.08.2018 № 655).

Зауважимо, що проблематика організації соціальної підтримки жінок, які постраждали від домашнього насильства, була предметом дослідження численних українських та закордонних вчених, зокрема соціальних педагогів та соціальних працівників: Т. Алексеєнко, 2017 (дитячі шлюби, раннє материнство, види домашнього насильства), Ю. Белікова, 2020 (соціальний супровід постраждалих), Т. Лях, Т. Спіріна, Н. Клішевич, 2022 (соціальна профілактика сімейного неблагополуччя в територіальній громаді), М. Маєрчик, О. Плахотник, 2013 (гендероване насильство), Ж. Петрочко, З. Кияниця, 2017 (соціальна робота з вразливими сім'ями), Т. Марценюк, 2014 (причини ранніх шлюбів), О. Нагула, Т. Цюман, 2015 (техніки захисту), В. Нестерчук, 2020 (як феномен соціальної роботи) та інші; психологів: О. Бондаренко, 2019 (характеристика психологічного виду домашнього насильства), Т. Миронюк, 2019, А. Шиделко, 2018, Л. Шимко, 2022 (психологічні детермінанти домашнього насильства над жінками) та ін.; соціологів: О. Бойко, 2003 (соціологічний аналіз явища), В. Бондаровська (2007) (у контексті життєвих стратегій), Я. Юрків, 2013 (феномен); економістів: Г. Герасименко (опис комплексної оцінки економічної вартості наслідків насилля проти жінок); політологів: О. Дмитренко, 2022 (аналіз інституційної спроможності неурядового сектору України) та ін.; юристів: Н. Ліщук, 2020 (аналіз насильницьких дій, які вчиняються щодо жінок, їхніх причин та можливостей запобігання), К. Довгунь, 2021 (аналіз змісту адміністративного права та засад профілактичної діяльності), О. Євдокимової, 2021 (аналіз шляхів запобігання домашньому насильству),

В. Медведської, 2022 (аналіз причин домашнього насильства, правових засад та методології захисту жінок від домашнього насильства), Н. Стасюк, 2022 (класифікації та криміногенних характеристик осіб, які вчиняють домашнє насильство), Г. Карпеченкової, 2023 (аналіз державної політики запобігання домашнього насильства) та інших.

Дієвим механізмом у здійсненні соціальної підтримки такої категорії населення може послугувати розроблення послідовної моделі надання соціальної підтримки жінкам, які постраждали від домашнього насильства, громадськими та благодійними організаціями. Адже, нині це ті організації, які спроможні розширювати свої повноваження в межах українського законодавства. Зокрема, саме ці організації можуть сприяти створенню в громаді спеціалізованих служб підтримки для постраждалих осіб.

Водночас розроблений та затверджений урядом «Порядок взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі (постанова КМУ від 22.08.2018 № 658) дає змогу громадським та благодійним організаціям вести свою діяльність у сфері запобігання домашньому насильству та надавати послуги соціального спрямування.

На сьогодні в Україні основну масу соціальних послуг надають державні структури – інституційні заклади для різних категорій населення. Натомість, європейська практика спирається на інших надавачів послуг – громадські та благодійні організації, які працюють у громадах. Експерти схиляються до думки, що державні соціальні служби більш централізовані та ефективні для мобілізації інтенсивного впливу, але за якістю послуг недержавні надавачі ефективніші й дешевші.

У проблемному полі участь громадських і благодійних організацій в протидії насильству в Україні досліджували М. Богачевська-Хом'як, М. Скорик та інші. Зокрема, дослідники, а також фахівці у діяльності неурядового сектору в Україні (О. Дмитренко, 2022, К. Левченко, 2017, 2020, Т. Семигіна, 2019, 2020, Н. Шамрук, 2018, О. Швед, 2020) аргументовано доводять, що із залученням соціальних послуг та створенням умов протидії насильству соціальна робота в діяльності неурядових організацій (НУО) стає більш цілеспрямованою, оскільки вона є дієвим ресурсом у допомозі постраждалим особам, зокрема жінкам.

У 2015 році Фонд ООН у галузі народонаселення спільно з Міністерством соціальної політики України та МБФ «Українська фундація громадського здоров'я» створили й почали пілотувати спеціалізовані служби підтримки постраждалих осіб. У партнерстві з місцевими громадськими та благодійними організаціями було створено перші в Україні денні центри та притулки. З 2018 року були активізовані процеси інтеграції напрацьованої моделі до системи реагування на домашнє насильство на рівні місцевих громад, зокрема із залученням місцевих громадських і благодійних організацій.

Вивчення наукових джерел, нормативно-правових актів, стану надання соціальних послуг жінкам, які постраждали від домашнього насильства, дало змогу виявити низку суперечностей між:

– суспільним визнанням важливості надання соціальної підтримки жінкам, які постраждали від домашнього насильства, та недослідженістю проблем та потреб цієї категорії отримувачів соціальних послуг, особливо послуг, наданих громадськими чи благодійними організаціями;

– активізацією участі державних та громадських організацій соціальної сфери в наданні соціальних послуг жінкам, які постраждали від домашнього насильства та відсутністю моделей соціальної підтримки для цієї категорії отримувачів соціальних послуг;

– об'єктивною доцільністю моніторингу та оцінки якості надання соціальної підтримки жінкам, які постраждали від домашнього насильства, та відсутністю необхідного організаційно-фахового та змістово-технологічного забезпечення з боку громадських і благодійних організацій.

Зв'язок роботи з науковою темою кафедри/факультету. Наукову роботу виконано відповідно до наукової теми Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка «Особистість в умовах суспільних трансформацій сучасної України» (2016–2021 рр.) (державний реєстраційний номер 0110U002960) та наукової теми кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка «Соціалізація вразливих груп населення в контексті розвитку територіальних громад в Україні» (2021–2026 рр.) (державний реєстраційний номер 0121U112043).

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати сутність і специфіку соціальної підтримки жінок, які постраждали від домашнього насильства, розробити модель надання такої підтримки громадськими та благодійними організаціями й перевірити її дієвість.

Завдання дослідження:

1. Охарактеризувати жінок, які постраждали від домашнього насильства, як об'єкт соціальної роботи.

2. Розкрити теоретичні засади соціальної підтримки громадськими та благодійними організаціями жінок, які постраждали від домашнього насильства.

3. Проаналізувати міжнародний і український досвід надання соціальної підтримки жінкам, які постраждали від домашнього насильства, громадськими та благодійними організаціями.

4. Розробити модель надання соціальної підтримки жінкам, які постраждали від домашнього насильства, громадськими та благодійними організаціями та експериментально перевірити її дієвість.

Об'єкт дослідження: соціальна підтримка жінок, які постраждали від домашнього насильства.

Предмет дослідження: надання громадськими і благодійними організаціями соціальної підтримки жінкам, які постраждали від домашнього насильства.

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять: фундаментальні положення та принципи щодо прав людини (Загальна декларація прав людини (стаття 12); концептуальні засади щодо дискримінації жінок (Конвенції Організацій Об'єднаних Націй (далі – ООН) про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок; Декларація ООН про викорінення насильства щодо жінок, Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»); концептуальні засади щодо прав жінок (К. Левченко); теоретичні підходи до визначення поняття «жінки, постраждалої від домашнього насильства» (О. Агарков, Д. Арабаджиєв, Т. Єрохіна, В. Кузьмін, І. Мещан, В. Попович); підходи до визначення понять «насильство», «домашнє насильство», «види насильства» (Т. Алексеєнко, А. Войтовська, О. Кравченко, В. Нестерчук, С. Сургова); підходи до визначення поняття «гендероване насильство» (М. Маєрчик, О. Плахотник); технології надання соціального захисту, соціальний супровід (В. Антропов, Ю. Белікова, Г. Еспін-Андерсен, Я. Кашуба, А. Розеншон, Л. Смола); організаційні засади соціальної підтримки постраждалих від домашнього насильства (О. Безпалько, О. Берданова, Н. Горішна, О. Давидюк, К. Дубич, Т. Журавель, І. Зверєва, Л. Ільчук, О. Карпенко, М. Кравченко, Е. Лібанова, Р. Мертон, І. Мещан, Л. Міщик, А. Попова, В. Скуратівський, Н. Смелзер, С. Толстоухова, Н. Чернуха); підходи до соціальної профілактики сімейного неблагополуччя (Т. Лях, Т. Спірина, Н. Клішевич); підходи до соціальної роботи з вразливими сім'ями з дітьми (Ж. Петрочко, З. Кияниця); підходи до психологічних детермінантів домашнього насильства над жінками (О. Бондаренко, Т. Миронюк, О. Топольщицька, А. Шиделко, Л. Шимко); підходи до соціологічних підходів щодо явища насильства (О. Бойко, С. Бурова, О. Янчук, Я. Юрків); підходи до надання соціальних послуг громадськими організаціями (М. Богачевська-Хом'як, О. Веселова, О. Дмитренко, П. Жовніренко, В. Звонар, О. Кікоть, К. Левченко, М. Любецька, О. Лісовець, І. Мигович, Б. Новіков, Л. Паливода, Т. Семигіна, Л. Сідельнік, М. Скорик, А. Смоляр, С. Чернета, Н. Шамрук, О. Швед) та інші.

Методи дослідження. З метою розв'язання поставлених завдань використовувалися такі методи дослідження: теоретичні – аналіз філософських, соціологічних, психологічних, педагогічних, соціально-педагогічних, юридичних наукових джерел для з'ясування стану розробленості проблеми дослідження й уточнення його поняттєво-категоріального апарату; синтез, порівняння, систематизація, узагальнення науково-теоретичних положень із метою визначення науково-теоретичного підґрунтя розвитку соціальних послуг та надання соціальної підтримки жінкам, які постраждали від домашнього насильства, громадськими та благодійними організаціями; систематизація, порівняння – для визначення

сутності соціальної підтримки жінок, які постраждали від домашнього насильства, громадськими та благодійними організаціями; емпіричні – контент-аналіз нормативно-правових документів та звітів громадських і благодійних організацій для узагальнення нормативно-правових засад щодо надання соціальних послуг, спеціалізованих соціальних послуг постраждалим від домашнього насильства, дослідження системи забезпечення соціальної підтримки жінок, які постраждали від домашнього насильства; анкетування, експертні інтерв'ю для оцінки дієвості моделі соціальної підтримки жінок, які постраждали від домашнього насильства, громадськими та благодійними організаціями; методи математичної статистики задля кількісної обробки даних та визначення статистичної значущості отриманих під час експерименту результатів.

Експериментальна база дослідження. Емпіричне дослідження проводилося на базі таких громадських і благодійних організацій: МБФ «Українська фундація громадського здоров'я», Благодійна організація «Благодійне товариство «Всеукраїнська мережа людей, які живуть з ВІЛ/СНІД» м. Львів», Благодійна організація «Світло надії», Громадська організація «МІРАІ», Громадська організація «Джерело надії України», Громадська організація «Волинські перспективи», Громадська організація «ТМЖК «Відродження нації»», Громадська організація «Ла Страда Україна», Благодійна організація «Жінка може», а також Київського міського центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, Національної соціальної сервісної служби.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що: у дисертації *вперше* обґрунтовано сутність соціальної підтримки жінок, які постраждали від домашнього насильства, громадськими та благодійними організаціями; розроблено модель надання соціальної підтримки жінок, які постраждали від домашнього насильства, громадськими та благодійними організаціями, яка містить концептуально-цільовий компонент (доступність та своєчасність надання соціальних послуг, якість і гнучкість під час їхнього надання, індивідуальний підхід до отримувача послуг та раціональне оцінювання надання соціальних послуг); змістово-технологічний компонент (змістовність, технологічність у наданні соціальних послуг); організаційно-фаховий компонент (організаційність, належне ресурсне забезпечення організацій, достатній рівень професіоналізму фахівців, наявність державного замовлення, участь у соціальному замовленні на надання соціальних послуг);

уточнено роль громадських і благодійних організацій у здійсненні соціальної підтримки жінок, які постраждали від домашнього насильства;

удосконалено підходи до організації та здійснення соціальної підтримки жінок, які постраждали від домашнього насильства, в діяльності громадських і благодійних організацій;

подальшого розвитку набули теоретичні засади соціальної підтримки жінок, які постраждали від домашнього насильства, та організаційно-фахові,

змістово-технологічні положення щодо забезпечення такої підтримки в діяльності громадських і благодійних організацій.

Теоретичне значення отриманих результатів полягає в розширенні та поглибленні науково-теоретичних засад дослідження соціальної підтримки жінок, які постраждали від домашнього насильства, визначенні основних критеріїв у наданні соціальних послуг постраждалим жінкам та розробленні моделі надання соціальної підтримки жінкам, які постраждали від домашнього насильства, громадськими та благодійними організаціями.

Практичне значення дослідження полягає у впровадженні моделі надання соціальної підтримки жінкам, які постраждали від домашнього насильства, громадськими та благодійними організаціями; апробації різних форм роботи із жінками, які є отримувачами соціальних послуг. Основні положення та висновки дисертації можуть бути використані в діяльності фахівців із соціальної роботи/соціальних працівників, соціальних педагогів, практичних психологів та інших зацікавлених спеціалістів/фахівців державних та громадських (благодійних) організацій. Водночас вони можуть послугувати теоретичною та практичною базою для спеціалістів центрів соціальних служб, які працюють із різними категоріями населення, зокрема з жінками, постраждалими від домашнього насильства. Також теоретичні напрацювання та емпіричні результати можна використовувати викладачам (науковцям) закладів вищої освіти в розробленні навчальних дисциплін «Соціальна підтримка жінок, які постраждали від домашнього насильства», «Соціальна робота з групами ризику» (для студентів першого (бакалаврського) освітнього ступеня), «Сучасні стратегії надання соціальних послуг», «Сучасні моделі соціальної роботи з різними групами отримувачів послуг», «Соціально-педагогічна робота із вразливими групами населення» (для студентів другого (магістерського) освітнього ступеня) спеціальності «Соціальна робота» тощо.

Апробація результатів дослідження. Основні положення, висновки, практичні результати дисертації представлено в доповідях на 18 науково-практичних конференціях, семінарах, конференціях і форумах різного рівня: *міжнародних* – Кризова науково-практична конференція мережі ВООЗ ІВР «Жінки під перехресним вогнем: сексуальне насильство проти жінок в Східній Україні в умовах конфлікту» (Тайланд, 14 липня 2020 р.); I Міжнародна науково-практична конференція (м. Луцьк, 27-29 травня 2021 року); VII Міжнародна науково-практична конференція (м. Київ, 11-12 березня 2022 року); Міжнародний форум «European Health Forum Gastein» (м. Гаштайн, 20 травня 2022 р.); Міжнародна конференція «Women Peasebuilders» Global» (НьюЙорк, онлайн, 27 жовтня 2022 р.); Щорічна зустріч Американської асоціації охорони здоров'я «Сексуальне насильство проти жінок на територіях Східної України в умовах конфлікту: пов'язані ризики, захисні фактори і доступ до допомоги» (Атланта, онлайн, жовтень 2023 р.); Європейська конференція з громадського здоров'я, (Дубін, 8-12.11.2023 р.); *всеукраїнських* – II Всеукраїнська науково-практична конференція «Соціальне становлення особистості в умовах суспільних

трансформацій: наукові підходи та сучасні практики» (м. Київ, 19 листопада 2020 р.); Форум Міністерства внутрішніх справ на тему: «Домашнє насильство: погляд 360. Виклики. Можливості. Дії» (м. Київ, 08 грудня 2020 р.); Національний Форум «Національний план дій на виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325: впровадження на національному та місцевому рівнях» (м. Київ, 24-25 травня 2021 р.); Жіночий форум «Жіноче лідерство у процесах розбудови демократичного суспільства» (м. Київ, 04 червня); IV Всеукраїнська науково-практична конференція «Соціальна підтримка сім'ї та дитини у соціокультурному просторі громади» (м. Київ, 9 червня 2022 р.); Міжнародна зустріч жінок-правозахисниць з України та Боснії і Герцеговини в рамках ОБСЄ (м. Відень, 02 лютого 2023 р.); Міжнародна панельна дискусія в рамках 67-ї сесії Комісії ООН зі становища жінок (м. Нью-Йорк, 11 березня 2023 р.); Конференція «Вперед і вгору: реформування України під час війни» (м. Київ, 18-19 травня 2023 р.); V Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція (Київ, 25-26 жовтня 2023 р.); «Правосуддя, орієнтоване на постраждалих від ГЗН» (Київ, 28-29.11.2023 р.); Підсумкова конференція проекту «Жінки України» (Київ, 29.11.2023 р.). Основні результати дисертаційної роботи обговорено й отримано позитивну оцінку на засіданнях кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи, семінарах та щорічних звітних науково-практичних конференціях Університету Грінченка (м. Київ, 2020-2023 рр.).

Публікації. Основні положення та результати дослідження висвітлено у 19 наукових публікаціях (із них 5 одноосібних, 14 у співавторстві), зокрема: 4 статті – у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України; 4 статті – у періодичних наукових виданнях, проіндексованих у базі даних Web of Science Core Collection; 11 публікацій, у яких додатково висвітлено результати дисертації.

Наукові статті, опубліковані в наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України

1. Скіпальська Г., Лях Т., Клішевич Н. Аналіз зарубіжних практик протидії домашньому насильству в період пандемії COVID-19. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2021. №2 (49). С. 192–197. DOI: <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2021.49.192-197> Веб-посилання: <http://visnyk-ped.uzhnu.edu.ua/issue/view/14879>
2. Скіпальська Г. Б., Лях Т. Л., Клішевич Н. А. Жінки, які постраждали від насильства, як об'єкт соціальної роботи. *Ввічливість. Humanitas*. 2021. № 5. С. 82–89. DOI: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2021.5.12> Веб-посилання: <http://journals.vnu.volyn.ua/index.php/humanitas/issue/view/25>
3. Лях Т., Лехолетова М., Скіпальська Г. Аналіз запитів населення щодо отримання соціально-психологічної допомоги та підтримки в умовах COVID-19. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Соціальна робота*. 2021. № 1(7). С. 22–28. DOI:

<https://doi.org/10.17721/2616-7786.2021/7-1/4> Веб-посилання:
<https://visnyk.soch.robota.knu.ua/index.php/journal/issue/view/8/9>

4. Скіпальська Г. Модель надання психосоціальної підтримки жінкам, постраждалим від домашнього насильства, громадськими та благодійними організаціями. *Ввічливість. Humanitas*. 2023. № 2. С. 138–144. DOI: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.2.20> Веб-посилання: <http://journals.vnu.volyn.ua/index.php/humanitas/issue/view/70>

Наукові статті, опубліковані в періодичних наукових виданнях, проіндексованих у базі даних Web of Science Core Collection

1. A. Capasso, H. Skipalska, U. Chakrabarti, S. Guttmacher, P. Navario, T. P. Castillo. Patterns of Gender-Based Violence in Conflict-Affected Ukraine: A Descriptive Analysis of Internally Displaced and Local Women Receiving Psychosocial Services *Journal of Interpersonal Violence*. 2021. P. 088626052110630. URL: <https://doi.org/10.1177/08862605211063009>

2. A. Capasso, H. Skipalska, S. Guttmacher, N. G. Tikhonovsky, P. Navario, T. P. Castillo. Factors associated with experiencing sexual violence among female gender-based violence survivors in conflict-afflicted eastern Ukraine *BMC Public Health*. 2021. Vol. 21, no. 1. URL: <https://doi.org/10.1186/s12889-021-10830-9>

3. A. Capasso, H. Skipalska, J. Nadal, P. Zamostian, O. Kompaniets, P. Navario, T. P. Castillo. Lessons from the field: Recommendations for gender-based violence prevention and treatment for displaced women in conflict-affected Ukraine. *The Lancet Regional Health — Europe*. 2022. P. 100408. URL: <https://doi.org/10.1016/j.lanepe.2022.100408>

4. S. Rushwan, H. Skipalska, A. Capasso, P. Navario, T. P. Castillo. Understanding Domestic Violence Among Older Women in Ukraine: A Secondary Analysis Using Gender-Based Violence Screening Data. *Journal of Interpersonal Violence*. 2023. URL: <https://doi.org/10.1177/08862605231214594>

Публікації, у яких додатково відображені результати дослідження

1. Створення та забезпечення діяльності притулків для осіб, постраждалих від домашнього насильства : метод. посіб. / Г. Скіпальська та ін. ; ред. Н. Федорович. Київ : Вид. дім "Калита", 2019. 176 с. URL: <http://www.healthright.org.ua/wp-content/uploads/2014/10/Stvorenniya-ta-zabezpechennya-diyalnosti-pryulkiv-dlya-osibpostrazhdalyh-vid-domashnyogonasylstva.pdf>.

2. Забезпечення діяльності мобільних бригад соціально-психологічної допомоги як спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб від домашнього насильства : метод. посіб. / Н. Федорович та ін. ; ред.: Г. Скіпальська, О. Кочемировська, Н. Цветкова. Київ : МБФ «Укр. фундація громад. здоров'я», 2020. 190 с. URL: https://www.healthright.org.ua/wp-content/uploads/2020/07/Методичний-посібник_діяльність-МБ.pdf.

3. Скіпальська Г., Цветкова Н., Файдюк О. Методичні рекомендації щодо діяльності мобільних бригад соціально-психологічної допомоги

учасникам бойових дій АТО/ООС та членам їх родин : метод. рек. Київ : Видво КІМ, 2021. 28 с. URL: <https://www.healthright.org.ua/wp-content/uploads/2014/10/Методичні-рекомендації-МБ-АТО-ООС-сайт.pdf>.

4. Методичний посібник з проведення аудитів безпеки в громадах «Створення безпечного громадського простору: аудити безпеки та рекомендації»: метод. посіб. / Г. Скіпальська та ін. Київ : Жінки. Мир. Безпека, 2023. 44 с. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/48184/>

5. Стандартні операційні процедури надання комплексних послуг Денним центром «Право на здоров'я» та Соціальною квартирою «Право на здоров'я» / Організація «Представництво Health Right International in Ukraine»: посіб. / Г. Скіпальська та ін. Київ: Представництво Health Right International in Ukraine, 2023. 55 с. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/48197/>

6. Скіпальська Г. Форми роботи з дівчатами та жінками, які постраждали від домашнього насильства: досвід МБФ «Українська фундація громадського здоров'я». *Актуальні проблеми соціальної роботи та соціального забезпечення : європейський та національний вимір* : Матеріали I Міжнар. науково-практ. конф., 27–29 трав. 2021 р. / ред. С. Чернета. Луцьк, 2021. С. 130–134.

7. Полівко Л. Скіпальська Г., Значущість організацій громадянського суспільства в період воєнного стану. *Розвивальний потенціал сучасної соціальної роботи: методологія та технології* : Матеріали VII Міжнар. науково-практ. конф., м. Київ, 11–12 берез. 2022 р. Київ, 2022. С. 60–62.

8. Скіпальська Г., Полівко Г., Гендерно-зумовлене насильство в умовах війни: рекомендації для надавачів соціальних послуг. *Соціальна підтримка сім'ї та дитини у соціокультурному просторі громади* : Матеріали IV Всеукр. науково-практ. конф., м. Суми, 9 черв. 2022 р. Суми, 2022. С. 238–241.

9. Скіпальська Г. Партнерство громадських та державних організацій у наданні соціальних послуг постраждалим від гендерно-зумовленого насильства в Україні. *Партнерська взаємодія у системі інститутів соціальної сфери* : зб. матеріалів IV Міжнар. науково-практ. конф., м. Ніжин, 10 листоп. 2022 р. Ніжин, 2022. С. 84–86. URL: http://www.ndu.edu.ua/storage/2022/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B2_10.11.22.pdf

10. Скіпальська Г. Значення ратифікації Стамбульської конвенції як важлива зміна для розвитку соціальних послуг в Україні. *Розвивальний потенціал сучасної соціальної роботи: методологія та технології*: Матеріали VIII Міжнародної науково-практ. конф. з соціальної роботи, м. Київ, 10–11 берез. 2023 р. Київ, 2023. С. 106–109. URL: https://psy.knu.ua/images/2023/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D1%82%D0%B5%D0%B7_%D0%A0%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8

[%D0%B9 %D0%BF%D0%BE%D1%82%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB %D1%81%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%97 %D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B8.pdf](#)

11. Скіпальська Г. Підготовка фахівця соціальної сфери щодо питань протидії гендерно зумовленому насильству, у тому числі, домашньому насильству. *Соціально освітні домінанти професійної підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти*: Матеріали V Всеукраїнської науково-практ. інтернет-конф., м. Запоріжжя, 25–26 жовт. 2023 р. Запоріжжя, 2023. С. 178–184.

Особистий внесок здобувача. Репрезентовані в дисертації наукові результати отримано автором самостійно. У статті «Patterns of Gender-Based Violence in Conflict-Affected Ukraine: A Descriptive Analysis of Internally Displaced and Local Women Receiving Psychosocial Services», опублікованій у співавторстві з А. Capasso, U. Chakrabarti, S. Guttmacher, P. Navario, T. P. Castillo, автором охарактеризовано жінок, які постраждали від гендерно зумовленого насильства, як об'єкт соціальної роботи, проаналізовано наявні звернення жінок, постраждалих від гендерно зумовленого насильства до спеціалізованих служб, форми роботи з жінками, підтверджено гіпотезу щодо того, що досвід насильства різниться в залежності від статусу постраждалої особи в умовах конфлікту та зв'язку з кривдником, розроблено рекомендації щодо розроблення ефективних соціальних та профілактичних послуг для постраждалих залежно від їхнього статусу, виду пережитого насильства та визначено чотири стратегії, які можуть бути застосовані в Україні: посилення правових наслідків для правопорушників; посилення участі громади в програмах запобігання насильству; посилення доступності приватних і конфіденційних послуг для постраждалих; та підвищення обізнаності про ці ресурси.

У публікації «Factors associated with experiencing sexual violence among female gender-based violence survivors in conflict-afflicted eastern Ukraine» у співавторстві з А. Capasso, S. Guttmacher, N. G. Tikhonovsky, P. Navario, T. P. Castillo, автором було проаналізовано дані, отримані від надавачів психосоціальних послуг (ОГС) у п'яти постраждалих від конфлікту регіонах України від жінок віком 15–49 років. Було виявлено та описано фактори та бар'єри доступу до соціальних та інших послуг, пов'язаних із пережитим сексуальним насильством порівняно з іншими формами насильства в Україні.

У публікації «Lessons from the field: Recommendations for gender-based violence prevention and treatment for displaced women in conflict-affected Ukraine», підготовленій на початку повномасштабного вторгнення, у співавторстві з А. Capasso, J. Nadal, P. Zamostian, О. Kompaniiets, P. Navario, T. P. Castillo, автором проаналізовано форми надання соціальних послуг для жінок, які постраждали від гендерно зумовленого насильства, зокрема домашнього, розроблено унікальні рекомендації для донорів та урядів щодо запобігання та реагування,

підкреслено роль організацій громадянського суспільства в наданні послуг постраждалим, особливо в умовах гуманітарних криз.

У публікаціях «Understanding Domestic Violence Among Older Women in Ukraine: A Secondary Analysis Using Gender-Based Violence Screening Data», у співавторстві з S. Rushwan, Capasso, P. Navario, T. Castillo, автором здійснено аналіз системи надання послуг жінкам, які постраждали від гендерно зумовленого насильства, та дано визначення гендерно зумовленого насильства (ГН) з акцентом на домашньому насильстві (ДВ) серед жінок похилого віку в умовах конфлікту в Україні.

У статті «Аналіз зарубіжних практик протидії домашньому насильству в період пандемії COVID-19», у співавторстві з Лях Т., Клішевич Н., автором здійснено теоретичний аналіз наукової літератури та іноземних інтернет-джерел, що дав змогу з'ясувати особливості протидії домашньому насильству у різних країнах світу, зокрема під час пандемії COVID-19.

У статті «Жінки, які постраждали від насильства, як об'єкт соціальної роботи», у співавторстві з Лях Т. Л., Клішевич Н. А., автором досліджено і дано визначення жінок, які постраждали від домашнього насильства як об'єкт соціальної роботи.

У статті «Аналіз запитів населення щодо отримання соціально-психологічної допомоги та підтримки в умовах COVID-19», у співавторстві з Лях Т., Лехолетова М., автором проаналізовано запити до ОГС щодо соціально-психологічної допомоги та підтримки кризових категорій населення в найуразливіших до COVID-19 регіонах України, зокрема з питань протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі.

У посібниках «Створення та забезпечення діяльності притулків для осіб, постраждалих від домашнього насильства», у співавторстві з Н. Федорович та ін., «Забезпечення діяльності мобільних бригад соціально-психологічної допомоги як спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб від домашнього насильства», у співавторстві з Н. Федорович та ін., «Методичні рекомендації щодо діяльності мобільних бригад соціально-психологічної допомоги учасникам бойових дій АТО/ООС та членам їх родин», у співавторстві з Н. Цветкова та ін., «Стандартні операційні процедури надання комплексних послуг Денним центром «Право на здоров'я» та Соціальною квартирою «Право на здоров'я»», у співавторстві з Саєнко А. та ін., автором проаналізовано й описано процедури створення та діяльності спеціалізованих служб підтримки постраждалих від домашнього насильства осіб, зокрема на базі громадських та благодійних організацій.

У методичному посібнику з проведення аудитів безпеки в громадах «Створення безпечного громадського простору: аудити безпеки та рекомендації», у співавторстві з Лях Т. та ін., автором представлено підходи до залучення ОГС до проведення гендерно чутливих аудитів та надання послуг у громадах для жінок, які постраждали від домашнього насильства.

У статтях «Значущість організацій громадянського суспільства в період воєнного стану», «Гендерно-зумовлене насильство в умовах війни: рекомендації для надавачів соціальних послуг», у співавторстві з Полівко Л.,

автором проаналізовано та представлено роботу ОГС з постраждалими від домашнього насильства.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (195 позицій, з-поміж яких 22 іноземними мовами), 10 додатків (на 38 сторінках). Праця містить 13 таблиць та 15 рисунків. Загальний обсяг дисертації становить 252 сторінки, з яких 190 сторінок – основний текст, що відповідає вимогам, встановленим освітньо-науковою програмою Університету «Соціальна робота».

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація виконана фаховою українською мовою, текстове подання матеріалу відповідає стилю науково-дослідної літератури.

Дотримання здобувачем академічної доброчесності в дисертації та наукових публікаціях, в яких висвітлено наукові результати дисертації. На підставі вивчення тексту дисертації і наукових публікацій, результатів автоматизованої перевірки на плагіат та їхньої експертної оцінки встановлено, що дисертація і наукові публікації виконані самостійно, не містять академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації, самоплагіату. Усі використані здобувачкою в тексті дисертації свої наукові праці без посилання на ці праці були попередньо опубліковані з метою висвітлення в них основних наукових результатів дисертації та вказані в анотації дисертації.

Відповідність змісту дисертації галузі знань та спеціальності. Зміст дисертації відповідає галузі знань 23 Соціальна робота, спеціальності 231 Соціальна робота.

Рішення.

1. Дисертація Скіпальської Галини Богданівни на тему «Соціальна підтримка жінок, які постраждали від домашнього насильства, громадськими та благодійними організаціями», подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 23 Соціальна робота за спеціальністю 231 Соціальна робота, є завершеною, самостійною роботою, що містить науково обґрунтовані результати, актуальність, наукову новизну, теоретичне та практичне значення і відповідає п. 6-9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», затвердженого Міністерством юстиції України 03.02.2017 р. за № 155/30023.

2. Дисертація Скіпальської Галини Богданівни та наукові публікації, в яких висвітлено наукові результати дисертації, виконано на належному науковому рівні з дотриманням академічної доброчесності.

3. Скіпальська Галина Богданівна на високому рівні оволоділа методологією наукової та педагогічної діяльності, набула теоретичних знань, відповідних умінь, навичок та компетентностей. Здобувачка вільно володіє матеріалом.

4. Рекомендувати дисертацію Скіпальської Галини Богданівни на тему «Соціальна підтримка жінок, які постраждали від домашнього насильства, громадськими та благодійними організаціями» до публічного захисту у разовій спеціалізованій вченій раді для присудження Г. Б. Скіпальській ступеня доктора філософії з галузі знань 23 Соціальна робота за спеціальністю 231 Соціальна робота.

Головуюча –

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальної педагогіки,
соціальної роботи та спеціальної освіти
Факультету психології,
соціальної роботи та спеціальної освіти
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка

Жанна ПЕТРОЧКО

